

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

BÁLINT FERENC

AMI LÉLEKTŐL SZÜLETETT, LÉLEK AZ...

Jn 3, 6—7

Sötét éjszaka után új reggelre ébredtünk. Körülöttünk minden olyan, mint egy nappal ezelőtt. A táj a megszokott télies. A hegyek fehér hóbundába öltöztek, s a mezők téli álmukat alusszák.

Külsőleg az embereken is alig látszik változás. Ünnepi ruhát öltenek magukra, s kevésbé gondolnak munkára, mint máskor. De a bennünk uralkodó érzés vagy gondolat más, mint a tegnap.

Akkor még a múltba néztünk, ma a jövőt kutatjuk. A tegnap még eredményeket vizsgáltunk, örömeinktől és szomorúságainktól búcsúztunk. Ma az új, a jobb, a mélyebb emberség, a tisztább érzés és színebb remény ébredszik bennünk.

De jó volna mássá lenni, gondbarázdát kisimitani, bántalmakat elfeledni, derűs szívvel előrenézni. Mily jó lenne újjá lenni lélekben, hitben, szeretetben. Ahogyan Ady Endre írja: De jó volna mindent, mindent / Elfeledni. / ... Igaz hittel, gyermek szívvel / a világgal kibékülni, / Szeretetben üdvözülni. (Karácsony)

Az új esztendő küszöbét jövőben bízó hittel és reménnyel lépjük át, azzal kell átlépnünk. Újjá lenni testben és lélekben, ez az emberiség mindennapos vágya múltban és jelenben egyaránt. Azért fekszünk le este, hogy másnap pihenten, megújultan ébredjünk.

Újév első napján azonban nemcsak a szokásos módon kívánunk újjá lenni. Meggyógyítani beteg testünket, vigasztalást nyerni fájó lelkünknek s aztán testi és lelki erőink megtartására a helyes utat megtalálni, ez a mi vágyunk, igyekvésünk.

Minden újév alkalmával önmagunk testi és lelki kilétét vizsgáljuk, mulandóságunkat érezzük, és örökkévalóságra hivatottságunkban meggyőződni akarunk. A földhözkött és a szabadon szárnyaló lélek, a véges és végtelen találkozik s az emberen átsuhan egy belső érzés, hogy Isten vele van és törvényeivel utat mutat számára.

Ma, újesztendő első napján igaz hittel vágyakozunk arra, hogy legyen velünk Isten az ő gondviselő szeretetével és segítsen, hogy lélekben tisztává, gazdaggá, újjá és boldoggá lehessünk.

Ezért vesszük kezünkbe a Bibliát. Ezért idézzük magunk elé a megújulást kereső Nikodémuszt és hallgatjuk a választ, amit Jézus adott neki.

Nikodémusz úgy fordul Jézushoz, mint aki már ismeri őt. Hallott tanításairól, gyógyításairól, meggyőződött róla, hogy Istentől küldött

tanítóval áll szemben. Így kérdezi őt: „Mi módon születhetik az ember, ha vén?” S aztán a felejtethetlen válasz:

I. „Ami testtől született, test az, és ami lélekből született, lélek az.”

a) „Ami testtől született, test az . . .”

Körülöttünk csupa testekből, anyagok halmazából áll a világ. Testek. Mozdulatlanok és mozgékonyak, formátlanok és formások, változatlanok és változók. Két külön osztályba soroljuk őket: élettelenek és élők. Az élők világában is áll a törvény: ami testtől született, test az.

Ennek megvannak a maga jellemzői. Az élők világában van születés, élet és halál, keletkezés és elmúlás, létezés és megsemmisülés, fejlődés és változandóság. Törekvés a megmaradásra és elbukás a végtelennel szemben. Harc önmagunk megtartásáért és csendes fegyverletétel, mikor erőink cserben hagynak.

Az ember testtől született, sokszor ebből fakadnak cselekedetei. Táplálékot szerez magának, testét ruhával fedi, hajlékot épít, mely az időjárás szeszélyeitől védi, egymással társul, családot, közösségeket hoz létre, s aztán nekifog gyűjteni. Gyűjt magának élelmet, mint a hangya, nagy szorgalommal, és színes öltözetet, mint a páva. S ha pénze és ereje engedi, még nagyon sok értékes és értéktelen dolgot. Dicsősége tetőfokán vallja: egyél, igyál, szórakozzál — hisz sok esztendőre eltett javaid vannak. Majd hozzáteszi: Vagy talán hiányzik belőlem valami? Mit kell még tennem?

Nézzük csak Nikodémuszt, Izrael egyik jellegzetes alakját. Főember volt a zsidóknál, a törvények őre és követője, farizeus. Büszkén állapítja meg magáról, hogy ő a templomot látogatja, az emberek fejét hajtának előtte. Nem egészen biztos benne, hogy személye Isten előtt fontos, de jó lenne, ha Ő is rátekintene. Talán Jézus ebben segíthetne, hisz a nép azt beszéli róla, hogy ő a megígért szabadító, a Messiás.

Anélkül, hogy gondolkodásában, lelkivilágában bármi változás történt volna — bizonyosság erre, hogy éjszaka, titokban indul —, elmegy Jézushoz és kijelenti, hogy követője akar lenni. Nagyon elcsodálkozik, amikor Jézustól azt hallja, hogy előbb meg kell változnia. Testi világának gazdagsága nem elég, meg kell találnia a lélek gazdagságát.

b) „Ami lélektől született, lélek az.”

Az ember nemcsak test, hanem lélek is.

Láttuk az ember eredetét bemutató filmet. Feltételezések szerint az ősembernek az az ága, amelyik csupán növényekkel táplálkozott, elpusztult. Maradt a másik ág, amelyik alkalmazkodott a körülményekhez és megismerte a húsevést. Így táplálékát könnyebben be tudta szerezni, túlélte a természeti katasztrófákat. Ezek az emberek a mi őseink. Ennél az embernél a sokoldalú táplálkozás és a munka mellett valami más is megjelenik, ami emberré válását megpecsételi, megkoronázza.

A fennmaradt barlangrajzok valósággal ámulatba ejtenek. Mintha egy modern festő gondolatait fejeznék ki. Nemcsak a test számára szükségeseket ábrázolják, de megjelenik rajtuk az „Ismeretlen”, a magasabbrendű feltételezése is. Alkotójuk a napi élelemszerzés vesze-

delmeit ábrázolja, és megsejti egy titokzatos erő létezését, mely a mindenséget áthatja. Benne is van egy parány ebből, bár még nem tudja: a lélek.

Az éhség arra kötelez, hogy táplálékot szerezzek és egyem. A szomjúság, hogy vizet igyam, az ösztön, hogy kezemet ütésre emeljem, a lélek, hogy cselekedeteimet megvizsgáljam. A lélek eszményeket tűz élénk, és eszmények nélkül nem élhetünk.

Miközben Izrael népe darabokra szaggattatva, külső ellenségtől körülvéve pusztá létéért küzd, a lélek egy csodás világot rajzol elébe: az Istenországát, melyben a békesség az uralkodó, együtt lakozik a farkas a báránnyal, és nem bántják egymást; akit megbántottak, visszatér, hogy megbocsásson. Úgy cselekszenek másokkal szemben, ahogy kívánnák másoktól, úgy „szeresd felebarátodat, mint önmagadat“. Testtől születni annyi mint önzőnek lenni, magadat előbbre vinni, másokat elgázolni. Lélektől születni azt jelenti: látni embertársamat s benne az istenképet, s ha kell, önmagamat égetni el, hogy másoknak világítsak.

Ezt tette Jézus. Ezt tették tanítványai és sokan az ő követői. Pál apostol — miközben korbácsütéseket szenvedett — leveleiben távollevő testvéreit vigasztalta és bátorította. Lincoln Ábrahám életét a rabszolgaság megszüntetésének szolgálatába állította. Pasteur, Flemming és mások a betegségek elleni gyógyszerek kutatására szentelték életüket.

Az emberiség lelkeségének alkotásai az árvaházak, menhelyek, gyógyintézetek, a szellem művelésének otthonai: az iskolák, a képzőművészet, a költészet, a zene alkotásai.

Lélektől, a lélek áldozatkészségéből születtek a gyönyörű katedrálisok, a tornyokkal ékeskedő templomok és a kicsiny imaházak, ahol a lélek megtisztul, megerősödik és újjászületik az isteni lélekkel való találkozásban.

Nikodémusz és társai, a farizeusok rendje ettől távol álltak. Erre céloz Jézus:

II. *„Ne csodáld, hogy azt mondom néked: Szükség néktek újonnan születnetek.“*

Az újjászületést várjuk és tapasztaljuk a természet életében. „Járkálók a határon, / Kopár minden / Vetés nem látszik, fűszál nem látszik, piros, rozsdás csonttá fagyott földön. / S mégis — Istenem, élet fog itt nőni, élet fog itt lenni, mihelyt eljön az idő. / ... Nem hal meg itt a gyökér, a gyöngye fűgyökér, a lelke mélyéig megfagyott gyökér, / hanem újra hajt, újra támad, örökké újra föltámad.“ (Bartalis János: A gyökér nem hal meg)

A természet megújul, újjászületik minden tavasszal. És az ember? Újjászületni testben lehetetlen. Lélekben lehetséges.

Az emberiség nagy szellemi újjászületése a reneszánsz. A hallgatásra kényszerített ember újra megszólalt. A földet többé nem tekintették a mindenség egy helyben álló központjának. Galilei szava visszhangzott: és mégis mozog a föld! Kitágult a világ. Az ember újból tudott gyönyörködni és gyönyörködtetni, megbámulni a természet csodáit, kutatni a világ titkait és elcsodálkozni Isten nagyszerű alkotásain: a föld életadó gyönyörűségén és az ember lelki adottságain.

Következett a lélek újjászületése. Eddig a betű térdre kényszerítette. A reformációban tudta meg, hogy a lélek szabad és Istenországát hordozza magában. Isten létét megismerni és akaratát szolgálni képes, mert „nem betűben áll az Istennek országa“. Micsoda boldogság volt a léleknek Istennel való találkozása. Valóságos újjászületés, melybe belemegett a föld és az emberi szív!

Lélekben újjászületni egyénileg is lehetséges. Saul, aki mindenkit üldözött, ahol Jézus nevét emlegették, egy napon megadta magát. Letette a gyűlöletet, és lett a szeretet szolgája. Asszisi Ferenc gazdag ifjú volt, ki csak a mulatozásnak élt, egyszer aztán otthagya a vagyont, egyszerű ruhát öltött, és Jézus követője lett, hogy szolgálhasson embertársainak.

„Szükség néktek újonnan születnetek“ — ez a szó felénk is hangzik, nekünk is szól. Nekünk, akik a testiekre túlságosan odafigyelünk, a lelkieket pedig gyakran mellőzzük. A tudás végtelen ismerete és megsejtései kötik le figyelmünket. Minden akarásunkkal akarjuk gyarapítani a földi javainkat. Mondjuk, hogy nem magunkért, gyermekeinkért tesszük, de azért saját magunknak is szeretjük megadni mindazt, amit megkívánunk: ételt, italt, szórakozást. A baj nem az, hogy ezeket szeretjük és akarjuk, hanem az, hogy ezen kívül másra nem gondolunk. S amikor ebből a kábulatból felébredünk, bizonyos sivárság érzete lesz úrrá felettünk. Mindent megszereztünk, amire vágytunk, és mégis értelmetlen az életünk, mert testi életünk közben halad megállíthatatlanul a magaslatról az alkony felé. Miközben testiekben gazdagokká lettünk, a lelkünk szegény lett, nagyon szegény. A lélek szavát mikor halljuk meg? Nem érzed, nem tudod, mennyire éhezik és szomjúhozik? A törtetés, a többetszerzés idegessé tett, a lelked türelemre, megértésre hív. Gyermekek, családod számára nincs időd, a lelkedtől szeretetet, meleget várnak. Az ünnepnapon rohansz a pihenés felé, és még fáradtabban zárod. Lényed igazi pihenése az lenne, ha lelked keserűségeit, fáradalmait, gondjait és terheit Isten előtt feltárnád, és útmutató segítségét kérnéd. Mennyit panaszolunk, ha valamit nem tudtunk megszerezni, de ritka az, aki arról panaszkodik, hogy lelkének nem tudta az ünnepi áhitatot biztosítani. A lélek kincséből másnak is adni, hitvestársnak, gyermeknek, ifjúnak — ez lenne az igazi újjászületés számunkra.

Szükség nekünk újonnan születnünk, lélekben megújulnunk ma és az esztendő minden napján. Az evangélium Isten hívó szavát hirdeti. Lelkünk annak adójához, a mennyei Atyához vágyik.

Új esztendő elején terveket készítünk. Terveink közé vegyük fel: többet figyelni lelkünk szavára, buzgóbban látogatni a templomot, hűségesebb lenni Istenhez.

Ez lesz a mi megújulásunk, újjászületésünk kezdete és kiegyensúlyozottabb életünk biztosítója. „Fölszállok hozzád, magas sziklaszálam, / Te változatlan minden változásban. / — Én Istenem! Csak Téged ölelve / Száll nyugalom, száll bizalom szívemre.“

Ő legyen megtartónk, erős várunk, hitünk táplálója, lelkünk örök reménysége, s Ő áldja meg az új esztendőt. Ámen.

A fölemelt tekintet a becsületes életet, a jól végzett munkából fakadó igaz emberi önérzetet, az étellel szembeni optimizmust, küzdeni akarást, bizalmat, hitet kifejező örök emberi magatartás.

Nekünk vallásos embereknek ez a fölfelé való tekintés jelenti még az Istenre függesztett nézést, a mózesi tízparancsolattól a jézusi kettős szeretetparancs szem előtt tartását, e parancsolat követését és betartását. Nem az önös önérdék lefelé húzó, csak önmagát tekintő elrekesztő magatartását jelenti, hanem az élet tiszteletét, a kitárulkozó, a mások javát is szem előtt tartó, azért küzdő emberi közösségért, népért, emberiségért élő, felelősséget és elkötelezettséget érző emberi életet, az Istenben való bizalom erre erőt adó, megújító, fáradságot és reményvesztettséget legyőző, megtartó és előre vivő áldását.

Most, az újesztendő első óráiban, amikor Istenhez fordulunk remegő szívvel, de rendületlen hittel és bizalommal, az Ő végtelen áldását, segedelmét, gondviselését kérjük szereteteink, népünk, egyházunk, az emberiség életére. És önmagunk életére, hogy emberek legyünk s azok maradjunk.

De nemcsak kérünk és mindent Istentől várunk, nemcsak Rá hagykozunk... Hiszen Isten munkát végezni tudó két kézzel, járni, haladni biztosító lábakkal, igaz eszményekért dobogni tudó szívvel, lélekkel teremtett minket. Értelmet adott és szemet, hogy lásunk, tudjunk, válasszunk: mi a jó és mi a rossz. És akaratot, hogy követni tudjuk azt, amit választottunk.

Halljuk az Írás örök szavát: „Én adok ma elötökbe áldást és átkot.“

Mi az áldás? Maga az élet, ha jó kedvvel, becsületesen végzi az ember munkáját, feladatát. Ha a békesség bástyájával védi, a szeretet melegével öleli, a lélek szárnyalásával emeli magasba.

De átok, ha békétlenség töri össze, reménytelenség uralkodik rajta, csak önmagát tekintő, másokat letipró indulat hajtja, vezérli.

Áldottnak akarjuk, kívánjuk az újesztendőt. Ez őszinte, igaz vágyunk. De mit teszünk érte, hogy valóban az legyen? Szemünket most a magasba emeljük, de hogy áldott legyen az életnek ez az évnvi útja, úgy kell járnunk, hinnünk és cselekednünk, hogy mindig emelt tekintettel állhassunk meg Isten és ember előtt.

Út előtt állunk, haladni akarunk rajta előre. Nem a bizonytalanságba, hanem a bizonyosság érzésével, tudatával, a megmaradás, az emberi, isteni-gyermeki kiteljesülés felé. Hogyan?

A székely ember az életben fontos dolgokat, emlékeztetőket valamikor mélyen bevészte egy darab fába, amelyet mindig magával hordott. De nemcsak a fába, hanem lelkébe is. Mi is lelkünkbe vésve kell hordozzuk az örök parancsolatot, amely Istenhez és emberhez köt minket, ami erőt ad, vezetni tud, megtart és előrevisz: szeresd a Szeretetet, szeresd a Békét, szeresd a Jóságot, szeresd az Igazságot, az